

Slovenski dom

Štev. 208

V Ljubljani, četrtek 14. septembra 1939

Leto IV

Razvoj vojnih dogodkov na francosko nemškem bojišču:

Saarbrücken, središče industrijskega Posaarja, pred padcem

Pariz, 14. sept. o. Sistematične operacije francoskega vojnega poveljstva v Posaarju so napredovale tako, da je treba v kratkem računati z zasedbo Saarbrückena, središča posaarskega industrijskega ozemlja. Francosko topništvo že od včeraj dalje obstreljuje osamljene nemške vojaške postojanke okoli Saarbrückena, mestu samemu pa Francozi prizanašajo, ker ga hočejo dobiti čim bolj nepoškodovanega. Nemški oddelki, kar jih je še pred Siegfriedovo črto, ne bodo mogli vzdržati silovitega francoskega ognja in se bodo morali umakniti v glavne utrdbe. Nemško topništvo skuša ustaviti francosko napredovanje, toda videti je, da je francoska artiljerija v pre-

moči. Francoski oddelki so zdaj pet kilometrov pred Saarbrückenom.

Francoske čete so pri včerajšnjih bojih zajele nekaj nemških tankov in se neposredno spopadle z nemškimi oddelki. Francosko topništvo je sestrelilo tri nemška letala, ki so skušala preleteti mejo.

Francosko časopisje razlaga sedanje operacije na zahodnem bojišču in pravi, da so te operacije priprava za veliko skupno ofenzivo francoske in angleške vojske na zahodnem bojišču.

Skrivnost o odhodu britanskih oddelkov na Francosko je bila tako temeljita, da je angleško

prebivalstvo šele včeraj zjutraj izvedelo, da so britanski vojaki že v Franciji. Prvi britanski oddelki so leta 1914 krenili 10 dni po napovedi vojne. Tudi te oddelke so tvorile štiri divizije pehote in ena konjeniška divizija, skupaj okoli 100.000 mož. Čete, ki so zadnje dni prispele na Francosko, so v marsičem mnogo boljše pripravljene kakor čete leta 1914. Njihovemu vkrčevanju niso prisostvovali starši in prijatelji in tudi ne vojaške godbe. Vojaki so se poslovili od svojcev že doma. Ko je legla noč, so se tiho vkrčali na ladje in v spremstvu vojnih ladij odpluli na Francosko.

Vrhovno poveljstvo nad francosko in angleško kopno vojsko ima general Gamelin.

Vesti 14. septembra

Deset angleških parnikov, polnih vojaštva, je v spremstvu torpednih rušilcev včeraj plulo iz Gibraltara v Francijo.

Zastopniki angleške opozicije so včeraj v zbornici napadali vlado, češ da je njena informacijska služba pomanjkljiva in prepočasna. Zastopniki vlade so odgovarjali, da je poskrbljeno vse potrebno za izboljšanje te službe.

Angleško prebivalstvo je vojvodu Windsorskemu ob prihodu v London priredilo navdušen sprejem. Vojvoda bo najbrž dobil važno mesto v angleški vojski.

Slovaški generalni konzul v Londonu, inž. Harmine, ki ga je vlada odpoklicala, ko je Nemčija stopila v vojno z Anglijo, se ne mara vrniti v domovino. Zaradi tega bodo uvedli najbrž proti njemu preiskavo.

Evropska vojna, tudi če bi bila dolga, ne ogroža naravnost italijanskih koristi, pač pa ogroža ravnotežje sil v Evropi. Zato bo Italija storila le tisto, kar ji narekujejo njene koristi, piše Mussolinijev zaupnik Virginio Gayda v enem svojih zadnjih člankov.

Danski list »Politiken« prinaša razgovor z nekim višjim nemškim častnikom, ki je izjavil, da je nemška vojska imela do zdaj na Poljskem 15.000 mrtvih.

Italijanski ministrski predsednik B. Mussolini je včeraj sprejel vrhovnega komisarja za mednarodno razstavo v Rimu leta 1942 in mu zapovedal, naj se pripravljiva dela brez omejitve nadaljujejo, ker se mora razstava začeti ob pravem času.

Šv. oče Pij XII. je včeraj sprejel novega belgijskega poslanika pri Sveti stolici ter v nagovoru izrazil željo o tem, da bi se sedanji spor v Evropi omejil.

Nemška vlada je danes izdala seznam blaga, ki ga Nemčija ne bo pustila dovažati v Anglijo. V uradni razlagi tega nemškega ukrepa pravijo, da mora Nemčija na angleške ukrepe na blokadi odgovoriti z enakimi ukrepi po načelu »zob za zob«, »maslo za maslo«.

Nemško časopisje oboja severne nevtralne države, češ, da ne marajo braniti svoje nevtralnosti proti Angliji z vso odločnostjo in mirno prenašajo, da let angleška letala nad Belgijo in nad Dansko.

Varšava utegne postati drugi Madrid, kakor pravi dosedanj potek bojev. Junaška poljska obramba je prisilila Nemce, da so opustili naskok na Varšavo.

Ker Poljaki mesto neprenehoma utrjujejo, se utegnejo zanj razviti dolgotrajni boji. Tako je mnenje tujih vojaških strokovnjakov.

Izgube nemškega letalstva na Poljskem znašajo povprečno 20%, pravijo angleška poročila. Napovedi o sklenitvi nenapadne pogodbe med Madžarsko in Romunijo se vzdržujejo. Če pride do te pogodbe, bo skupina nevtralnih držav v Podonavju in na Balkanu znatno okrepljena.

Zdravnikov in inženirjev primanjkuje v Nemčiji. Zato so dobili nemški konzulati v nevtralnih državah nalog, naj skušajo spraviti v Nemčijo vse judovske in druge zdravnike, ki so iz Nemčije pobegnili ali pa so se morali izseliti. Nemška vlada jim bo vrnila zaplenjeno premoženje.

Vojna vlada v Franciji

Pariz, 14. sept. o. Snoči je predsednik vlade Daladier izvedel spremembo svojega kabineta. Navzlic napovedi ni sestavljal kake širše koncentracijske vlade, in ni sprejel vanjo niti socialistov, niti vidnejših desničarjev.

Nova francoska vlada je naslednja: Predsednik vlade, minister za državno obrambo, vojni in zunanji minister je Daladier. — Državni podtajnik za obrambo je Dupont, državni podtajnik za zunanje zadeve je Champetier de Ribes. — Minister za oborožitev Doutruit. — Minister za trgovsko mornarico Riou. — Pravosodni minister Bonnet, dosedanj zunanji minister. — Minister za pokojnine Bais. — Prosvetni minister Delbos.

Iz vlade sta izpadla dosedanj prosvetni minister Zay in minister za trgovsko mornarico Chapedelaine, ki sta odšla na fronto.

Nova vlada pomeni utrditev Daladierove avtoritete, ki je zaradi vojne združil v svojih rokah vsa najvažnejša vladna področja, kar bo omogočalo enotnost pri vodstvu vojne politike.

Pomemben govor madžarskega ministrskega predsednika:

Madžarska se bo glede nevtralnosti ravnala po vzgledu Italije in Jugoslavije

Budimpešta, 14. sept. m. Predsednik madžarske vlade grof Teleky je imel včeraj pred sejo poslanske zbornice govor na sestanku vladne siranke. Govoru pripisujejo izredno velik pomen, saj je predsednik vlade v njem natančno razložil stališče Madžarske do sedanjih dogodkov v Evropi. Grof Teleky je v svojem govoru med drugim dejal:

»Zunanjia politika Madžarske je znana in se ni niti za las spremenila od zadnjega govora drž. upravitelja Horthyja. Horthy je dejal, da je Madžarska zvesto privržena miru, ki mu neomajno služi ne le z besedami, temveč z dejanji.

Madžarski narod je trdno odločen, da bo tudi v sedanjem položaju obdržal v svoji politiki edino pravilno stališče, ker sprememba madžarske politike danes ni mogoča.

Casi, v katerih živimo, so zelo resni. Madžarska si še zdaj ni docela opomogla od zadnje svetovne vojne. Zato se madžarski narod ne more spuščati v kake nove pustolovščine, tudi zaradi svoje zemljepisne lege ne. Mi Madžari nikdar nismo bili pustolovci v svoji politiki in tudi ne bomo. Trudili se bomo, da ohranimo svoje koristi nedotaknjene. Naša politika je in bo politika miru.

Madžarska se bo trudila, da bo šla te čase v svoji zunanji politiki za primerom Italije in

drugih nevtralnih držav, v prvi vrsti svoje sosedne Jugoslavije. Samo tako bo mogoče ohraniti mir, ki danes k sreči vlada v državah donavske kotline.«

Temu načelnemu govoru madžarskega ministrskega predsednika pripisujejo izreden pomen. Naletel je na močan odziv, zlasti pri madžarskih sosedah. Budimpeštanski listi so govor prinesli snoči v posebnih izdajah.

Obisk turškega zunanjega ministra v Moskvi

naj pojasni, kakšno stališče bo zavzela Rusija v sedanji vojni

Bukarešta, 14. sept. o. Romunski politični krogi polagajo veliko važnost na potovanje turškega zunanjega ministra Sarad Zogla v Moskvo. To potovanje bo po romunskem mnenju prineslo jasnost o tem, kakšno stališče misli zavzeti Sovjetska Rusija v sedanji evropski vojni. V njej bi utegnili Turčija igrati izredno pomembno vlogo zaradi važnih pomorskih postojank, ki jih ima v svojih rokah. Te postojanke so bistvenega pomena za vsako vojskovanje na evropskem jugovzhodu in na azijskem bližnjem vzhodu.

Dr. Maček sprejet pri kraljici Mariji

Belgrad, 13. septembra. AA. Nj. Vel. kraljica Marija je sprejela danes ob 11 v dvoru na Dedinju v audienci podpredsednika kr. vlade dr. Vladka Mačka. Ob 12 ga je sprejela v Belem dvoru v audienci Nj. Vis. knežinja Olga.

Včeraj popoldne je podpredsednika vlade dr. Mačka obiskal tudi gradbeni minister dr. Miha Krek in se z njim dalje časa razgovarjal. Dr. Maček je sprejel tudi več hrvaških ministrov, med njimi finančnega ministra dr. Suteja. Pod večer je obiskal predsednika vlade Cvetkovič, zvečer pa je odpotoval iz Belgrada v Zagreb. Spremljal ga je tudi finančni minister dr. Sutej.

Predsednik turške vlade je v svojem zadnjem govoru dejal, da ne želi, da bi sedanja vojna zajela tudi Turčijo. Zaradi svoje zemljepisno-vojaške pomembnosti Turčija sedanjo vojno lahko vsaj omeji, pri čemer pa se zanaša na sodelovanje z Rusijo. Dobre zveze med Turčijo in Rusijo so znane. Tudi je znano, da je Turčija podpisala vojaško pogodbo s Francijo in Anglijo z vednostjo Sovjetske Rusije. Navzlic tej pogodbi, ki ima čisto določene cilje, pa Turčija na svo moč želi, da bi ta vojna ne zajela tudi nje. Toda to je odvisno predvsem od Sovjetov. Dokler bo vojna v Evropi omejena samo na štiri države: Anglijo, Francijo, Nemčijo in Poljsko, bo Turčija, kakor vse balkanske države, nevtralna.

Zaradi teh dejstev je obisk turškega zunanjega ministra v Moskvi izredno pomemben in bo Evropi pojasnil eno najbolj perečih diplomatskih vprašanj: Kakšno je točno stališče Sovjetske Rusije do sedanjih dogodkov v Evropi.

O obisku turškega zunanjega ministra v Moskvi je včeraj na svoji seji razpravljala tudi romunska vlada.

Predsednik vlade Calinesco je takoj po seji vlade sprejel francoskega poslanika v Bukarešti Thieryja, nato pa še nemškega poslanika Fabriziusa.

Češka emigrantska vlada se bo v kratkem ustanovila v Franciji. Predsednik vlade bo dr. Beneš, vojni minister pa general, ki bo poveljeval samostojni češkoslovaški vojski na francoskih bojiščih. Bržkone bo to eden izmed čeških generalov, ki so že med svetovno vojno vodili češke legionarje.

Angleška vlada je izdala spomenico, v kateri izjavlja, da smatra Češko, Moravsko, Slovaško in Gdansk za ozemlje, ki ga bo skušala vzeti izpod nemške zasedbe, in da predstavlja osvoboditev tega ozemlja izpod Nemčije za njen vojni cilj.

Nemčija napoveduje uporabo vseh vojnih sredstev

Berlin, 14. septembra. o. Ker se civilno prebivalstvo v zasedenih poljskih krajih z vso silo bori proti nemškemu vojaštvu in povzroča veliko preglavic nemški vojski z drobnimi napadi na vseh koncih in krajih, je nemško vrhovno poveljstvo sklenilo odslej pobijati odpor Poljakov na vsem ozemlju z vsemi vojnimi sredstvi. V tej zvezi je Hitlerjev glavni stan izdal naslednje poročilo:

Zadnji čas so čedalje pogostejši primeri, da

London, 14. septembra. Poročila, ki potrjujejo, da so poljske armade prebile nemški obroč, pravijo, da se je četam iz Pomorja (koridorja) posrečilo približati se pri umiku Modlinu, kjer so dobile zvezo z glavno poljsko armado. Poljski vojski iz Poznanja se je isto tako posrečilo v stalnih bojih s sovražnimi silami, ki so hotele preprečiti umik proti vzhodu, spet priti v zvezo s poljskimi silami, ki so jugovzhodno od Varšave. Potem se je Poljakom posrečilo spet zasesti Lodž. Varšavska vojska je izvedla veliko število posrečenih protinapadov. Na ostalih bojiščih so nemške sile istotako ustavljene. Aktivnost nemškega letalstva je popustila, ker so Nemci morali poslati veliko letalstva na zahodno bojišče.

Zastoj na poljskem bojišču

Zaradi zadnjih uspehov poljske obrambe in zaradi pritiska Francozov na zahodu se je nemško napredovanje ustavilo

Varšava, 14. septembra. o. Zaradi vedno hujšega dežja na vsem Poljskem, so operacije nemške vojske povsod zastale.

Poljsko uradno poročilo potrjuje včerajšnje vesti, da se je Poljakom res posrečilo spet zavzeti Lodž. Prav tako potrjujejo vesti, da sta obe poljski armadi, ki jima je v Poznanju in na Pomorjanskem grozilo zajetje, združili se z jedrom poljske vojske. Poljaki so na vseh drugih frontah ustavili nemško prodiranje.

Berlin, 14. septembra. DNB: Vrhovni poveljnik nemške vojske general v. Brauchitsch je včeraj odšel v topniški štab pri Reichenau, odkoder je odpotoval na bojišče k četam, ki sodelujejo v bitki pri Radomu.

Berlin, 14. septembra. AA. DNB: Vključ neugodnemu vremenu so nemške letalske sile izdatno podpirale zadnje operacije nemških čet na vzhodnem bojišču. Poleg tega, da so nemške letalske enote na več mestih razrušile železniške proge med kraji Bjalistok, Volovis, Sloni, Baranoviči ter med Bjalistokom, Brestitoveškim in Minekom. Zlasti je letalstvo imelo velike uspehe na železniških postajah Olešice, Hornec in Vlodava. Nedaleč od Rodimna, severno od Przemysla so nemška letala zbila na tla dve poljski letali.

Varšava, 14. sept. o. Snočnje radijsko poročilo pravi, da so poljske čete z uspehom odbile nemški protinapad pri Kutnu in Lovicah, kjer so

pustili Nemci večje število ranjenih in mrtvih. Nemška letala so včeraj na več krajih bombardirala mesta in vasi, poljsko protiletalsko topništvo pa jih je zabilo 30. Iz vse varšavske okolice so bile nemške čete pregnane in so se morale umakniti na veliko razdaljo od Varšave.

Včeraj je bilo več bombnih napadov na mesto ter na industrijske predele mesta Varšave, kjer je posebno trpelo civilno prebivalstvo. Poljakom pa je uspelo, da so zbili tri letala. Pri Anapolu so poskušale nemške motorizirane čete prodreti poljsko vojno črto, bile pa so z uspehom zavrnjene in so morale pustiti na bojišču več tankov in oklopnih avtomobilov. Nemško topništvo je obstreljevalo mesto, in letalstvo je metalo nad Varšavo zažigalne bombe, ki so napravile ogromno škodo. Tako je pogorel tudi zavod maršala Piłsudskega. General Suma je izdal snoči razglas na poljsko prebivalstvo, v katerem pravi, da bo poljsko vojaštvo branilo Varšavo do zadnjega moža.

Agencija Pat pa poroča, da so bile nemške čete pregnane iz mesta Lodž, kjer so morale pustiti ogromno količino vojnega materiala. Kakor poročajo varšavske oblasti, je bilo v Varšavi in drugih mestih v teku zadnjih dni nad 1500 mrtvih in več tisoč ranjenih med civilnim prebivalstvom.

Vojne priprave v Ameriki

Roosevelt je sklical obe zbornici na izredno zasedanje

Washington, 14. sept. Predsednik Roosevelt je sklical obe ameriški zbornici na zasedanje z naslednjim razglasom:

Koristi ameriškega ljudstva zahtevajo, da skliče kongres Zedinjenih držav za 21. september opoldne, da bi mu dal obvešila upravne oblasti. Zaradi tega jaz, Franklin Roosevelt, predsednik Združenih držav Amerike, razglasim, da so izredne okoliščine zahtevale sklicanje kongresa na izredno zasedanje v kapitolu 21. septembra opoldne. Vse osebe, kvalificirane za delo kot člani kongresa, so naprosene, da ta razglas o sklicanju kongresa vzamejo na znanje.

Kongres bo na tem zasedanju sklical o ukrepih, ki jih bo sprejela Amerika v sedanjih vojni in najbrž sklenil zakon o nevtralnosti, po katerem bo Amerika potem lahko pošiljala orožje in pomoč Angliji in Franciji.

New York, 14. sept. Okrog 300 enot ameriškega brodograjskega ter 450 letal se nahaja zbranih v zalivu San Pedro. Na vajah, v katerih bodo sodelovali te ladje, bo udeleženi v celem 42.000 častnikov in vojakov.

General Pershing, vrhovni poveljnik ameriških čet v svetovni vojni, je sprejel častnike ter jim med drugim izjavil, da upa, da bo kongres izglasoval potrebne kredite za okrepitev ameriške oborožene sile do viška v mirnem času. General je dodal, da se je treba spomniti, da je bil ameriški položaj brezupen, ko je Amerika pred 22 leti stopila v vojno. Takrat v vojnem oziru ni bilo nič pripravljeno. Toda srečen sem, je dejal general Pershing, da lahko rečem, da se to ne bo ponovilo, ako bi bili ponovno prisiljeni stopiti v vojno.

Nevtralni opazovalci hvalijo junaštvo Poljakov

Italijanski list »Tribuna«, ki izhaja v Rimu, prinaša stalno poročila svojega posebnega dopisnika, ki se mudi med nemškimi četami, ki operirajo na poljskem bojišču. Dopisnik takole opisuje poljske vojake:

»Hrabri so poljski vojak. Jaz kot človek, ki jih je videl, kako se bore in kako umirajo, lahko zahtevam, da se mi veruje. Ne boste jih zlahka zlomili z železom, ne boste jih zlomili niti z ognjem, toda precej lahko boste oslabili njihov odpor s kako radijsko vestjo ali s kakšnim propagandnim manifestom. Z orožjem jih lahko potolčete, toda premagati jih ne morete. Če se pa vam posreči, da jih duhovno zmedete in razdružite, potem so vaš plen.

Toda Poljaki so se pogledali iz oči v oči z vojakom Adolfa Hitlerja, z vojakom skrajno discipliniranimi, močnimi, dobro oboroženimi in krasno organiziranimi. Kaj mislite, da je to Poljake zmedlo? Niti govora. Dosti sovražnikov — dosti časti. Kolikor je sovražnik močnejši, toliko častnejša je borba. S stisnjenimi pestmi so udarili proti strojnim puškam, s potegnjenimi sabljami so šli nad tanke. Odhajali so v smrt mirno in z očmi, polnimi ponosa.

Hrabri vojak so ti Poljaki, ne bo jih lahko premagati.

Drugi vojni dopisnik Dongaro, ki dopisuje za list »Giornale D'Italia«, pa pravi:

»Treba je poudariti, da se je poljska vojska hrabro borila in da je nudila sijajen odpor na vseh odsekih bojišča, zlasti pa v borbah pri Mlavi, Pulasku in pri prehodu preko reke Nareva.

Stroški za vzdrževanje prodajne centrale za sladkor se razdeli na vse proizvajalce sladkorja po prodanih količinah sladkorja.

V nadaljnjih svojih odredbah določajo pravila prodajne centrale za sladkor, način poslovanja centrale. Glavni organi ustanove so glavna skupščina ter upravni in nadzorni odbor. S pravili je določen tudi delokrog posameznih odborov.

Cim začne prodajna centrala za sladkor posloovati, so tovarne sladkorja prisiljene, da najkasneje osem dni po tem prijavi centrali vse prodaje, ki so jih izvršile pred 1. septembrom letos. Vse sladkor, proizveden v kampanji 1939-1940 spada pod odredbe teh pravil, brez ozira na to, kdaj je bil odpremljen iz tovarne ali pa prodan. Pri večjih prodanih količinah se piše morebitna razlika med pogojeno ceno ter ono ceno, po kateri bo prodajna centrala prodajala sladkor, v korist, odnosno v breme proizvajalca, ki je prodajo sklenil. Prodajna centrala bo v roku osem dni od začetka poslovanja izvršila službeni popis sladkorja v vseh tovarnah in v njihovih skladiščih. Z vsemi temi količinami, kakor tudi s količinami, ki se bodo v bodoče proizvedle, bo razpolagala izključno prodajna centrala za sladkor.

Prodajna centrala za sladkor bo kmalu začela poslovati

Finančni minister je predpisal pravila za centralo

Belgrad, 13. sept. Finančni minister je predpisal pravila prodajne centrale za sladkor. Po teh pravilih so člani centrale vsi pooblašteni proizvajalci (tovarne) sladkorja v državi. Naloge in dolžnosti prodajne centrale za sladkor so sledeče: Da na splošno določa rezone in površino zasadike sladkorne repe in da je podeljuje proizvajalcem sladkorja, tako da se v celoti pokrije potreba domače potrošnje sladkorja in stvorijo potrebne zaloge v državi.

Da izključno ona opravlja celoten promet in prodajo proizvodov sladkorne industrije v državi in da vodi skladišča sladkorja v državi za prodajo in za vzdrževanje zalog.

Da določa proizvodne stroške pri vsakem proizvajalcu sladkorja ter določa ceno sladkorja pri vsakem proizvajalcu. Obenem preučuje vse čim hitreje v sladkornem gospodarstvu in se briga za njegov napredek.

Da vodi pregled o prevoznih stroških za sladkorno repo in sladkor in da te stroške razdeljuje enakomerno na vse proizvajalce sladkorja.

Da vodi pregled nad cenami sladkorne repe.

Da na zahtevo finančnega ministristva poda svoje mišljenje glede določevanja prodajne cene sladkorja v vsej državi po njegovih vrstah in načinu prodaje, in da poda finančnemu ministristvu mišljenje o vseh strokovnih vprašanjih, ki zadevajo sladkorno industrijo.

Prodajno centralo za sladkor predstavljajo in obvezno podpisujejo predsednik ali podpredsednik ali dežurni član skupno z ravnateljem ali njegovim namestnikom. Celotno poslovanje prodajne centrale pa stoji pod stalnim nadzorstvom finančnega ministra.

Prodajna centrala za sladkor prodaja sladkor samo za gotovino ali pa na kredit z zadostnim jamstvom. Noben proizvajalec sladkorja ne more prodati nobene količine sladkorja neposredno kupcu brez naloga prodajne centrale za sladkor.

Nov župan v Belgradu ter nov ban v Skoplju

Belgrad, 14. sept. Z ukazom kr. namestnikov je na predlog ministra za notranje zadeve razrešen dolžnost predsednika občine mesta Belgrada na lastno prošnjo Vlada Ilić, za novega predsednika občine mesta Belgrada pa je imenovan Vojin Djuričić, minister na razpoloženju.

Z ukazom kr. namestnikov je na predlog predsednika ministrskega sveta imenovan za bana vardarske banovine Aleksander Andrejevič, sodnik kasacijskega sodišča v Belgradu.

Molči in delaj!

Nas novi finančni minister je izdal geslo: »Molči in delaj!« kot najbolj primerno za sedanjost. V resnici ni boljše navodila za sedanjost časa, ko vsi občutimo, kakšna mora biti na vsem človeštvu, bodisi da je neposredno udeleženo pri bojnem metazu, bodisi da za enkrat samo kot opazovalec motri tragične evropske dogodke. S premnogim govorjenjem, politiziranjem in zbiranjem senzacionalnih vesti ne bomo samim sebi prav nič koristili: samo nemoteno delo in mirno zadržanje nas bo okrepilo ter nam ohranilo zdrave živce za čase, ko jih bomo morda še zelo potrebovali. To bi bilo v redu.

Prvo geslo »Molči« se z nekoliko premaganjem lahko izpolni; toda kaj pa drugo? »Delaj!« Zelo pravih vojnih napovedih smo mogli zabeležiti preplah v občinstvu in kakor bi odrezal, so povsod izostala naročila. Povsod se opaža, kako je zopet stopila egoistična stran človeštva v ospredje. Vsa bi samo grabila, izdajala pa nič. Nakupujejo na debelo, seveda samo one stvari, ki jih človek neobhodno potrebuje za življenje. Vse drugo je v zastoji. Posledica tega je, da se delavci trumoma odpuščajo, da obrtniki nimajo zaslužka. Veliki karteli so odpovedali svojim dolgotrajnim odjemalcem vsak kredit. Oni se zavarujejo za vsak primer. Obrtnik pa, ki nabavljeno blago porabi šele v teku meseca in po malem dobiva izdani denar nazaj, nima sredstva, da bi se zavaroval. Dvajset let mu je kartel dobavljal blago na kredit in vse je v redu plačal, zdaj, ko časi niso več tako varni, mu ne da ničesar brez takojšnjega plačila. To bo uničilo nešteto eksistence in te bodo potegnile za seboj zopet druge eksistence. Ali nismo vsi državljani z istimi pravicami in z istimi dolžnostmi? Velekapital noče riskirati prav nič, riskira naj samo mali človek. Vsi bi radi delali, toda če nam je kapital zaprl vrata in nam ne da blaga, žal, ne bomo mogli delati. Ne bomo mogli delati zato, ker dela ne bomo imeli. To posebno opazimo v naši tiskarski stroki. Če danes naročim 1000 kuvert, jih ne dobim brez takojšnjega plačila, pa magari da si dvajset let prej vse pošteno plačal. Kje pa more tiskar zahtevati takojšnje plačilo? Naša obrt je več ali manj luksuzna obrt, in če ne daš na kredit, tudi dela ne boš imel. Mi reveži naj torej riskiramo, gospod Centropapir pa noče riskirati niti fičnika. Ali je to v skladu z ljubeznijo do države in do ljudstva? Če se nam ni ničesar bati, zakaj izvajajo karteli tak drakoničen pritisk na svoje odjemalce? Če bomo to dobo srečno prebili, bo za vse dobro in nihče ne bo ničesar izgubil, če pa bomo kaj utrpeli, naj utрпи tudi Centropapir. Nekateri se pač držijo gesla: Vsi za enega, on pa za nobenega!

Gospoda finančnega ministra prosimo, da ukrene vse potrebno, da se bo moglo delo nemoteno nadaljevati tudi za naprej. V teh časih je potrebna trda pest in vse one, ki se pregrešijo proti skupnosti, je treba brezobzirno prijeti s trdo roko. Nismo pripadniki razizma, toda po vseh zadnjih pojavih bo treba malo pogledati okrog, in če treba, izločiti one individue, ki s svojo egoistično brezobzirnostjo škodujejo državi in skupnosti. Tudi pri nas se moramo zavesti, da je za prospeh države treba gledati najprej na dobrobit naroda.

Prosimo Vas, gospod minister, da ukrenete, da se bo geslo »Delaj!« res moglo tudi izpolniti, da bomo kot svobodni državljani naše lepe Jugoslavije vsi kaj, riskirali in tako doprinesli vsi svoj obolus na oltar domovine. Jugoslovan.

Uredba proti navijanju cen izdelana

Belgrad, 14. sept. Včeraj popoldne se je v ministristvu za socialno politiko in ljudsko zdravje pod predsedništvom ministra dr. Srdjana Budisavljevića nadaljevalo delo konference za preganjanje brezvestne spekulacije in podražitve življenjskih potrebščin. Na konferenci so razpravljali o že izdelanem načrtu uredbe ter je bilo sestavljeno končno besedilo, ki bo predloženo ministrskemu svetu v odobritev. Konferenca je razpravljala o važnih problemih, ki so v ozki zvezi s sprejetjem te uredbe. Konferenca so se udeležili tudi predstavniki vseh zainteresiranih ministrstev, Glavne združbene zveze ter ostalih gospodarskih ustanov.

Rezervne častnike in vojaške uradnike opozarjamo, da je na uradni deski na magistratu in v vojaškem uradu nabit razglas glede oddajljanja iz kraja svojega bivališča.

Hmeljska kupčija je spet oživela

Celje, 14. septembra.

V začetku preteklega tedna je kupčija zaradi svetovnih zapletitvev čisto pojenjala. Te dni pa je spet nenadoma oživela. V Savinjski dolini je vse polno trgovcev in potnikov, ki kupujejo hmelj. Letos je pokazal savinjski hmelj izredno kakovost in se je to dejstvo takoj poznalo pri cenah. Lani so cene dosegle ponekod do 25 din, sedaj pa se sušijo okrog 35 do 38 din za kg. Računajo, da bo znašal celotni pridelek savinjskega hmelja okrog 18.000 stotov. Trgovci iz tujine so s kakovostjo izredno zadovoljni. Do sedaj je bilo prodanega okrog 10% pridelka iz prve roke. Pač pa ima o prebivalcih nekaj sitnosti z inozemskimi nakazili. Kaže pa, da se bodo te težave odstranile v najkrajšem času. Če bo dosežena pot za prodajo hmelja še odprta, potem je upati, da bodo savinjski hmeljarji hmelj prodali in ga za dobre cene in izkupičke vnovčili.

Strelna povzročila požar v Arclinu pri Vojniku

Celje, 14. septembra.

Snoči so se nad celjsko kotlino nakopili temni oblaki. Okrog pol 8 se je vila huda ploha. Med nevihto je grmelno in treskalo. Ze to je povzročilo veliko škodo. Močna sapa je polomila mnogo sadnih dreves, zraven pa otresla vse sadje na tla. Močno so oškodovani sadjarji, ker jim je poškodovano vse sadje, zlasti pa jabolka in slive, česar je bilo vsega v Savinjski dolini obilo. Trpeli so tudi hmeljski nasadi. V Celju je tudi ugasnila električna luč in je bilo mesto več minut v popolni temi.

V Arclinu je strelna udarila v kozolec posestnika Jakoba Jošta. V hipu je bilo poslopje v plamenih. Domači pa so tedaj sedeli pri večerji. Gasili niso mogli, ker so plameni na mah zajeli seno, da so se iz njega dvigali zublji visoko v nebo. Prihiti so na pomoč gasilci iz Gaberja in Vojnika in preprečili, da se ni ogenj razširil še na bližnje hiše. Joštov kozolec je pogorel do tal, z njim je zgorel tudi skedenj, večje število vozov, poljsko orodje in skladišnice hmelja. V cellem je škoda več kot 100.000 din, kar bo le delno krito z zavarovalnino.

Belgrajska policija kaznovala več pekov zaradi navijanja cen

Belgrad, 13. sept. m. V prestolnici se je ponovilo več primerov, da so trgovci odnosno prodajalci navijali cene življenjskih potrebščin. Uprava mesta Belgrada je začela brez prejšnje objave po svojih organih nadzirati poslovanje trgovin in ugotovila v vseh primerih, da so trgovci neupravičeno dvigali cene. Zlasti je mnogo takih grešnikov policija našla v vrstah pekov, ki cenicer niso povijali, pač pa so za staro ceno pekli manjšo količino kruha. Uprava mesta je vse krivce strogo kaznovala.

Odbor za pomoč poljskemu Rdečemu križu v Belgradu

Belgrad, 14. sept. Tu se je ustanovila odbor za pomoč poljskemu Rdečemu križu. Odborovstvo: soproga francoskega poslanika ga. Brugérova, soproga angleškega poslanika lady Campbellova, soproga poljskega poslanika ga. Dembička, ga. Nešičeva, ga. Pavlovičeva, ga. Stefanovičeva in ga. Tomičeva. Sedež odbora je v Francoskem domu, Topničin venec 23, kjer sprejemajo vse darove v denarju ali v blagu, predvsem obveze, bolniško perilo, volneno obleko itd.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj imel v poslanski zbornici velik govor, v katerem je poročal o razvoju dogodkov od vojne napovedi dalje in o popolni slogi med Francijo in med Anglijo.

O skrivnih pogajanjih med Italijo in Francijo poročajo švicarski listi. Pogajanja naj bi potekala nekje ob italijansko-francoski meji in se jih za Italijo baje udeležuje tudi maršal Badoglio.

Nad 10.000 slovaških vojakov je zadnje čase pobegnilo na Madžarsko, na Poljsko in v Romunijo.

Italijanske oblasti zanikujejo vesti tujega tiska, da misli Italija kupiti največji nemški parnik »Bremen«, o katerem že štirinajst dni ni glasu.

Skrivnost smrtne megle

»Aha! Sedaj se mi začenja svitati.«

»In sedaj poslušajte,« prvikrat je med tem razgovorom zvenel glas miss Lammerley glasneje in odločneje: »tako bi vas tako ali drugače poslala v smrt, toda...«

Devorny je prikimal.

»Toda... vi me ljubite!«

Zaničevalen pogled se je zapil vanj.

»Nisem navdušena za slikovito govorico,« je dejala počasi, »toda to, kar ste pravkar storili, bi se dalo najbolje takole izraziti: vaše življenje visi na silno tanki niti in tisto nit ste vi pravkar poskušali pretrgati.«

»O Bog, kakšna nepredvidnost od moje strani!« je vzkliknil smelo Devorny. Čutil se je sedaj varnejšega. Sicer ni podcenjeval orožja, ki je bilo grozeče naprtnjeno proti njemu, toda bil je prepričan, da bi streljala le pri morebitnem poskusu pobega.

Spet ga je ošvrnil jezen pogled.

»Nikar ne postavljajte moje potrpežljivosti na preveč težko preizkušnjo,« je svarila. Nato je nadaljevala: »Hočem biti na jasnem, popolnoma na jasnem! Vi me ne ljubite?«

Devorny je skomiznil.

»Kaj res pričakujete, da vam bom povedal resnico na razdaljo streljaja vašega browninga?«

»Da!«

Obrvi so se čudovito dvignile.

»Kakor hočete. Torej, jaz vas ljubim! Blazno, z naraščajočim ognjem! Le moja prirojena bojzljivost me je dosedaj zadrževala pred ljubavnim priznanjem.«

»Torej ne,« je dejala nenadoma čisto mirno. Premišljajoč je grizla svojo spodnjo ustnico.

»Ali spadate k ljudem, ki drže častno besedo pod vsakim pogojem?« je vprašala in njene poteze so se spet razživele.

»Zalibog, da! Toda tako in tako...«

»To je vaša sreča!« Dvignila se je od okenske police, kjer je sedela. »Najin razgovor bo takoj končan. Vi mi boste dali častno besedo, da me boste omožili v teku treh dni v državi Oregon...«

»Za vraga!« se je utrgalo iz detektiva. »Vi se pa odločno

lotevate dela! Če pa jaz ne bi hotel, kaj potem?« Pokazal je na samokres. »Browning?«

Zmajala je z glavo.

»To orožje naj vas drži le v šahu. Zdi se, da ste do zdaj spregledali, da se tukaj zraven mene na zidu nahaja droben gumb — to je alarmni zvonec!«

Devorny ni dolgo premišljal. Tri možnosti so bile: krogla iz samokresa, alarm, ali...

»Omožil vas bom v teku treh dni. Moja častna beseda!« je dejal mrzlo.

XXVIII.

Skozi stranski vhod je vodila Liane detektiva iz tovarniškega poslopja.

»Na svidenje, mr. Devorny.«

»Kakor želite, miss Lammerley!« Lahen priklon, prav tako hladen, kakor poslovilne besede, nato je Devorny odšel.

Mrzel jesenski veter mu je zapihal v obraz, dež pa je padal z debelimi kapljami. Zavihal je ovrtnik in romal skozi neprijazne mračne ulice. Vreme in vsa brezupna okolica sta se popolnoma strinjala z njegovim razpoloženjem. Upiralo se je v njem, da bi zdaj poiskal prijazni dom Sama in Marione. Ne, le sam naj ostane s svojimi mislimi... In prav Marion... Bila je poslednja, ki bi si jo sedaj želel videti. Najprej se mora spet uživati v spremenjene razmere in mora si priti na jasno glede nadaljnje vedenja do nje.

Niti za trenutek ni šinila Devorniju v glavo misel, da je bila vendar to le beseda, ki ga je vezala na Liano. Le na to je mislil, kako bi mogel vso dogodivščino prikazati Marion v razumljivi obliki in kako bo to pripovedovanje sprejela...

Koraki za njim so ga zbudili, da je prisluhnul. Z napol obrnjeno glavo se je prepiral, da se mu je naglo bližala neka temna postava. Obstal je in prav nato je stal ob njegovi strani tujec — neki možki v dežnem plašču; klobuk je imel globoko potisnjen na čelo.

»Prosim za oproščenje, sir!« je dejal nek tihi glas.

Čisto brezbrizno so taval detektivovi pogledi po neznančevem obrazu, ki se ni dal zaradi teme spoznati. Sekundo nato pa je oskočil, ko ga je oslepil sij svetilke.

»Prekleto, kaj pa mislite...?«

»Oprostite, mr. Devorny,« je dejal mož še tišje kot prej,

»toda jaz sem se moral brezpogojno prepričati, če ste vi zares pravi.«

»Za vraga! Kdo pa ste vi?«

»Ne tako glasno, sir, je prosil mož v temi. »Jaz sem sergent oddelka AW 33. Ta kraj je sicer poln policajev. Do dvanajstih ponoči morajo biti izvedene vse aretacije. Mr. Lenglen...«

Devorny je tujca brezobzirno zgrabil za ovrtnik.

»Človek, kaj pa govorite?« Kakšne aretacije mislite izvršiti?«

»Tega še sam dobro ne vem, sir. Poveljstvo ima kapitan Fergusson. On vodi vso stvar. Svoja povelja dobiva od mr. Lenglena.«

»Kapitan Fergusson je tu?«

»Prav zares, sir!«

»Peljite me takoj k njemu!« je kratko ukazal Devorny.

»Tako se je glasila moja naloga,« je odvrnil mož prav tako kratko in odločno. Nato se je hitro obrnil in stopil naprej, da je pokazal smer.

»Od koga ste vendar prejeli sporočilo, zaradi katerega se je sprožil vaš postopek?« je vprašal Devorny. »Tega morda tudi ne veste?«

»Vem,« je potrdil oni mirno. »Sporočila smo prejeli od vas, mr. Devorny...«

»Od... mene...?«

»Po nekem mr. Alfonsu Lightu,« je pojasnil oni drugi.

Devorny je na tiho zažvižgal skozi zobe. Šele sedaj se je spomnil naročila, ki ga je bil dal svojemu slugi. Videti je bilo, da mu je ta spet enkrat nekaj lepega zagodel. Toda čisto vseeno, ta trenutek mu je moglo priti le prav, da je imel na razpolago večjo policijsko četo. Saj ne more vedeti, kako se bodo jutri dogodki odigrali. Morda je bilo pa res čas, da se prične aretacije.

»Tukaj prosim, sir!« je dejal njegov vodnik in odprl neka vrata.

»Previdno, dve stopnici!«

Svetilka se je spet zasvetila. Neka druga vrata so se odprla in Devorny je stopil v ozko, enostavno opremljeno, toda močnejše razsvetljeno sobo. V kotu pri peči sta sedela dva uniformirana policajca, pri mizi v bližini okna pa je slonel košat mož v navadni obleki, zraven pa je sedel z rokami v naročju — njegov sluga Alfonzo.

Od tu in tam

Ustanovitve banovine Hrvatske je sprožila celo vrsto vprašanj, ki jih je treba s tem v zvezi rešiti. Med drugim je tudi vprašanje turizma v novo banovini. Banovina Hrvatska bo imela zato, ker spada v njeno področje vsa Dalmacija, turistično najbolj obljubljene kraje in se bo moralo temu primerno tudi urediti vse, kar se tiče turizma. Časopisje naglašja, da se je pokazala nujna potreba, da se takoj ustanovi poseben oddelek pri banski upravi, ki bo vzel v pretes ta vprašanja in jih rešil v korist vse banovine.

Uvoz številnih luksuznih predmetov bodo omejile naše oblasti. Pokazala se je potreba, da se izravnajo stanje naše trgovine, kajti zaradi vojnih zapletov je naš izvoz precej upadel in se je s tem zmanjšal tudi dotok deviz, ki so nam potrebne za nakupovanje raznih predmetov, ki jih kupujemo v državah, ki zahtevajo devize. V prvi vrsti jemo to predmeti za lepote, fine tkanine, razne modne potrebščine in druge podobne stvari. Prav tako predlagajo gospodarstveniki, da bo treba tudi postaviti primerne vrste štednje glede hrane, zlasti v restavracijah. Ukrepi naj bi bili previdnostnega značaja za primer, da bi bila prihodnje leto pri nas žetev slabša. Na ta način bi se storile zaloge, da bi prebivalstvu ne bilo treba v nobenem primeru stradati.

Za pomočnika finančnega ministra je bil imenovan tajnik Zveze denarnih zavodov v Zagrebu, dr. Anton Filipančič. Dr. Filipančič je bil pred leti svetnik finančnega ravnateljstva v Sarajevu. Pred dvajsetimi leti pa je bil upokojen, nakar je prevzel mesto tajnika Zveze bančnih zavodov v Zagrebu. Kot strokovnjak za finančna vprašanja je bil sedaj poklican za pomočnika finančnemu ministru dr. Šuteju. Prejšnji pomočnik dr. Sladovič pa je bil upokojen. — Upokojen je bil tudi pomočnik poštnega ministra Anton Ratajac. Na njegovo mesto bo bržkone imenovan Hrvat.

Zastopniki Delavskih zbornic v Ljubljani, Beogradu, Skoplju in Novem Sadu so obiskali ministra za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljeviča in ga prosili, naj se zavzame za rešitev številnih delavskih vprašanj. Najprej naj bi se konstituiral odbor osrednje uprave posredovalnic za delo, dalje naj se izda uredba o preiskavi nezaposlenih delavcev po osnutku, kakor so ga predložile imenovane Delavske zbornice. Imenovani naj bi se tudi novi člani ravnateljstva OUZD, in sicer po zaslišanju zastopnikov vseh delavskih zbornic. Minister dr. Budisavljevič je obljubil, da bo storil vse, da se rešijo vsa do sedaj nerešena vprašanja delavske zaštite.

V hudem medsebojnem konkurenčnem boju so si krojači v Bitolju. Tamkajšnja bogoslovna šola je razpisala licitacijo za izdelavo dijaških oblek. Na začetku vodstva pa so se oglasili kar štirje krojači, ki so ponudili tako nizke cene, da so kar smešne. Za izdelavo obleke niso zaračunali nič več kakor borih 20 din. Cena kaže, da so bitoljski krojači ljudje, ki v medsebojni konkurenci ne vedo mere.

Izvoz sliv iz naše države se bo, kakor kažejo vsi znaki, kmalu lahko spet začel. Kot kupci se pojavljajo severne in zahodne evropske države, ki imajo zdravo valuto. Kaže pa, da se kupci iz teh držav dosti bolj zanimajo za suhe slive. Sadjarji bodo morali torej poskrbeti, da bodo imeli pripravljene potrebne količine lepih, debelih in suhih sliv za čas, ko se bo vprašanje prevoza spet uredilo. Verjetno je, da se bo pomorski promet kmalu spet odprl.

Kopičenje življenjskih potrebščin, je pojav, ki je razumljiva posledica razburjenja, ki se je prišlo v zadnjih dneh ljudi. Vsakdo bi se rad oskrbel z živili za dalj časa, ker misli, da bodo nastopile v tem pogledu težave, kakršne so v drugih državah. Vsak dober poznavalec razmer pri nas pa ve, da se nam samim v tem pogledu ni treba bati. Živeča za ljudi, krme za živino ter vseh potrebščin imamo v naši državi na pretek. Živil in živine imamo toliko, da smo je doslej še vedno lahko mnogo izvozili in se vselej pritoževali, če so se kje pojavile težave ter blago ni moglo iti v denar. Tudi sladkorja bomo imeli dovolj. Mero-dajni činitelji so poskrbeli, da bo letošnji pridelek sladkorja ne samo tako velik, da se bo krila vsa domača potrošnja, temveč se bodo stvorile tudi večje zaloge. Malokatera država se lahko pohvali s tako obilico živil vseh vrst, kakor naša država. Zaradi tega je vsak strah v tem oziru pretiran in nepotreben. Toľiko bolj, ker so po drugi strani oblasti poskrbele, da brezvestni spekulanti ne bodo mogli po svoji mili volji navijati cen in guliti potrošnikov.

Vse obrtnike bodo popisale Obrtniške zbornice v državi. Znano je, da pripravlja trgovinsko ministrstvo končno besedilo uredbe, s katero se bo uvedlo tudi za obrtnike zavarovanje za primer starosti, onemoglosti ali smrti. Da bi se delo olajšalo in da bi mogle premije, odnosno rente doľčiti v skladu s premoženjskimi razmerami obrtnikov, so vse Obrtniške zbornice sklenile, da bodo začele prihodnji mesec popisovati vse obrtnike. Popis mora biti zaključen do konca novembra, da se bodo končani predlogi lahko predložili trgovinskemu ministru in da bo izdana taka uredba o zavarovanju, da jo bodo obrtniki z veseljem pozdravili.

V Zagrebu pridno grade tri nova poslopja vseučilišča. V gradnji so poslopja za tehnično, veterinarsko in za kmetijsko-gozdarsko fakulteto. Zidanja bi lepo napredovala, če se ne bi zataknilo pri najbolj važnem vprašanju, pri denarju. Zagrebska univerza je namreč dobila s proračunom 37 milij. din. Za prevzem denarja pa je treba opraviti brez števila formalnosti, ki vse delo mnogokrat zavlečejo v nedogled. Zaradi tega je rektor univerze posredoval na merodajnih mestih, naj bi se mu dalo pooblastilo, da ves določen denar dvigne pri Državni hip. banki in s tem pospeši že vsa začeta dela. Zlasti po novo nastalih razmerah kaže, da bo rektor v svojih naporih uspel.

Na dve leti robije je bil pred belgrajskim sodiščem obsojen mestni trošarinski paznik Voja Kurčubić, ki je pred 5 meseci ubil akademika Steva Lukića. Lukić je prišel braniti otroka, karega je paznik neusmiljeno pretepal. Kurčubić je bil znan kot surov človek. Stražil je na takem mestu, kjer je bilo tihotapljenja največ. Posebno so v predmestju tihotapili otroci revnih barakarskih družin. Ko je paznik dva ta dečka zalotil, ko sta hotela prenesti v mesto dve steklenici alkohola, se je spravil nad njiju in ju nečloveško mlatil s palico. Ko je to videl akademik Lukić, ki je bil zaradi svoje revščine prisiljen služiti si vsakdanji kruh kot navaden zidar, je priskočil dečkoma na pomoč in pozval paznika, naj vendar otrok ne muči. Tedaj pa je paznik potegnil samokres in na mestu ubil Lukića. Sodišče ga je obsodilo na dve leti ječa.

Nad 13.000 dijakov na naših gimnazijah

Ljubljana, 14. septembra.

Prosvetni oddelek banske uprave je sestavil za enkrat začasen splošen pregled o vpisih dijakov in dijakin na naših srednjih šolah. Veako leto se mnoge gimnazije v Ljubljani, Mariboru in tudi drugod bore za učne prostore, ki jih primanjkuje. Za prosvetni oddelek je ob začetku šolskega leta prav vprašanje učnih prostorov zelo trd oreh. Od leta do leta zaznamujemo večji naval učeče se mladine na gimnazije. Tako je bilo n. pr. lani vpisanih na vseh slovenskih državnih gimnazijah 11.744 dijakov in dijakin, letos se je armada že pomnožila na 12.065. Osebito velik je naval na ljubljanske gimnazije vseh tipov. Tako so ljubljanske državne gimnazije l. 1936. zaznamovale ob začetku šolskega leta 4.937 vpisanih dijakov in dijakin, predlanskim 5.423, lani 5.858 in letos 6.033.

Zanimiv je splošen pregled vpisov po posameznih gimnazijskih zavodih v Sloveniji. V oklepajih objavljamo vpise v I. razred. Tako izkazuje: Celje 1312 (238), Kočevje 238 (50), Kranj 638 (120), Ljubljana: klasična 1128 (172). Napram lanskemu letu je število dijakov nekoliko nazadovale. I. drž. realna gimnazija v Vegovi ulici 1431 (219), II. drž. realna gimnazija na Poljanah 1183 (294), III. drž. realna gimnazija v Robbovi ulici 1574 (224). Tu se je število dijakov pomnožilo napram lani za

4 glave! Ženska drž. realna gimnazija na Realjevi cesti 717 (188), Maribor: klasična 779 (121), drž. realna gimnazija 752 (106), drž. mešana realna gimnazija 719 (162), Murska Sobota 642 (168). Osmi razred vzdržuje občina in šteje 27 dijakov. Novo mesto 484 (97), Ptuj 468 (71).

Na zasebno klasično gimnazijo v St. Vidu je bilo letos vpisanih 390 dijakov, v I. razred 96. Ljubljanska ženska mestna gimnazija šteje samo še 3 višje razrede, v katere je bilo vpisanih 228 dijakin. Zasebna uršulinska šola šteje letos 5 razredov, v katere je vpisanih 384 dijakin, v I. razred 92. Vse državne in zasebne gimnazije zaznamujejo letos velikanski naval in štejejo skupno 13.067 dijakov in dijakin, samo v I. razred je bilo vpisanih na vseh gimnazijah 6645 dijakov in dijakin.

To so splošne številke, ki osvetljujejo stanje našega šolstva in so te številke zanimive v gospodarskem in socialnopolitičnem pogledu.

Kam s to mladino? Mnogi starši pač računajo na nadarjenost in sposobnost svojih otrok. So zadovoljni, da dosežejo malo maturo in jim potem preskrbe primeren kruh. Ob začetku šolskega leta pa so si več starši belili glave, kako zbrati vse potrebne voze za vpise, za knjige in druge potrebščine. Računajo, da so starši v Sloveniji za gimnazijsko mladino izdali najmanj kakih 10 do 12 milijonov dinarjev.

Navodila Mariborčanom za vaje ob zračnem napadu

Maribor, 15. septembra.

Odbor za obrambo Maribora pred napadi iz zraka pripravlja številne in velike vaje, pri katerih se bodo Mariborčani vježbali, kako se morajo obnašati ob priliki napadov iz zraka. Prva vaja se bo vršila že v najkrajšem času.

Odbor je izdal sledeča navodila: Znak za napad je: Odrežano piskanje siren: po trije piski, ki se vrste v presledkih nekaj sekund in zvonjenje. (Plat zvona.)

Ta alarm traja 3 minute.

Znak za konec napada: Odrežano piskanje siren: po en daljši pisk v večjih presledkih.

Ravnanje prebivalstva med napadom:

Vse delo v zaprtih prostorih se mora ustaviti. Vsi prebivalci se morajo takoj podati v hišna zaklonišča (klet ali bližnje javno zaklonišče). Zaprti se morajo vsa okna in vrata, na izpostavljenih točkah je okna preplepiti s prozornim papirjem, da ne bi drobci razbitega stekla povzročili poškodb. Zaveze in zastore je treba spustiti. Postajanje ob oknih je strogo prepovedano.

Pri zapustitvi stanovanja se zapre plin, voda in elektrika ter se pogasi ogenj. Hišnik oziroma dotični, ki mu je poverjena odgovornost v hiši, zapre vse dovode plina in vode.

Promet na ulicah, trgih in drugih javnih prostorih se mora takoj ustaviti. Vozilo se pusti na mestu, voznik in potniki se podajo v najbližje zaklonišče, ki je naznačeno z napisom. Enako se morajo podati v zaklonišče tudi pešci in vse osebe, ki se po kakršnemkoli poslu mudijo zunaj.

Ves obrat v tovarnah se ustavi, delavstvo se poda v določena zaklonišča.

Osebe, ki se nahajajo v cerkvah, gledališčih, kinematografih, kavarnah, gostilnah in sličnih lokalih, se morajo podati v najbližja zaklonišča. Prav tako osebe, ki se munijo v trgovinah. Če ima trgovina ali naveden lokal lastno pregledano in odobreno zaklonišče, se ga poslužijo osebe, ki se v poslopju nahajajo.

Ob nočnem napadu, to je v času, ko je potrebna razsvetljava, se je treba držati poleg prejšnjih še sledečih navodil:

Športne vesti

Najboljši atleti v letu 1939. Včeraj smo prinesli listo najboljših tekačev do 5000 m. Danes prinašamo najboljšje tekače v vseh ostalih tekaških disciplinah.

5000 m: 14:08,8 Mäki (Finska); 14:16,2 Pekuri (Finska); 14:18,8 Jonsson (Svedska); 14:22,0 Salminen (Finska); 14:24,2 Kusoczinkei (Poljska); 14:24,8 Tillman (Svedska); 14:26,6 L. Nilsson (Svedska); 14:27,2 Eberlein (Nemčija); 14:28,4 Schaumburg (Nemčija); 14:29,0 Syring (Nemčija); 10.000 m: 30:07,4 Tuominen (Finska); 30:09,4 Mäki (Finska); 30:10,6 Pekuri i Salminen (Finska); 30:42,2 Tielmann (Svedska); 30:43,4 Caspar (Madžarska); 30:47,4 Laihoranta (Finska); 30:48,0 Kurkii (Finska); 30:49,2 Szilaghy (Madžarska); 30:51,2 Tamila (Finska) in 31:07,2 Iberia (Argentina).

3000 m zapreke: 9:06,8 Kaindl (Nemčija); 9:08,8 Iso-Hollo (Finska); 9:09,0 L. Larson (Svedska); 9:09,6 Lindblad (Svedska); 9:11,6 Seiden-echnur (Nemčija); 9:12,2 Matilainen (Finska); 9:14,2 Pekuri (Finska); 9:21,2 Tuominen (Finska); 9:21,4 Kepponen (Finska); 9:22,2 Otto (Nemčija).

Maraton: 2:28:52 Brown (USA); 2:31:25 Heinicke (USA); 2:32:23 Dengis (USA); 2:32:42 Young Kanada; 2:33:25 (Kanada); 2:33:25 Resta (Italija); 2:33:58 Resta (Italija); 2:33:58 Pawson (USA); 2:34:25 Dontao (USA); 2:35:02 Gibson (Južna Afrika); 2:35:03, Asoletti (Italija); 2:35:57 Robertson (Anglija).

110 m preko zapreke: 13,8 Wolcott (USA); 14,0 Battista (USA); 14,2 Gedeon, Farmer (USA); Lidman (Svedska); 14,3 Humphreys, Moore, Corpening, Gutting, Wright (USA); 14,6 Glaw Hendrichs i Kumpmann (vsi Nemčija).

400 m preko zapr.: 51,6 Hölling (Nemčija); 51,9 Cochran (USA); 52,0 Glaw (Nemčija); 53,1 Rush-ton (Južna Afrika); 53,4 Storskrubb (Finska); 53,5 Simmons (USA); 53,6 Padilha (Brazilija) in André (Francoska); 53,7 Darr in Klike (Nemčija); 53,8 Areskoug (Svedska).

Stafeta 4x100 m: 40,1 Nemčija; 40,8 Italija; 41,0 NewYorker AC; 41,3 Brazilija in Francoska; 41,9 Madžarska; 42,0 Svedska; 42,2 Nizozemska; 42,7 Finska; 43,0 Jugoslavija.

Stafeta 4x400 m: 3:10,4 Nemčija; 3:12,4 Italija; 3:14,1 Ohio Univ.; 3:16,2 Svedska; 3:16,4 Finska; 3:18,8 PUC, Pariz.

Sestanek delegatov Hrvatske športne sloge. Danes zvečer bo v Zagrebu v prostorih Hrvatske športne sloge konferenca delegatov vseh športnih zvez. Ta konferenca ima namen, da Hrvatje čim prej ustanovijo samostojne športne zveze v vseh športnih panogah, kakor so to dosedaj že napravili nogometaši. Na današnji konferenci bodo delegati preizkusili vse možnosti, na kakšen način bi čim prej postavili vse hrvatske šport na lastne noge, kakor to zahtevajo življenjski interesi hrvatskega športa. Današnja konferenca delegatov

Dame in gospodi

ki ljubijo čistočo in zdravje telesa
čistočo in dolgotrajnost obutve in
perila, uporabljajo samo

SANOPEL

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometar	sko stanje	Tempera-tura v °C	Relativna vlažnost	Veter (mer. jakost)	Pada-vine m/m	Vrsta
Ljubljana	756,2	18-2	13-0	94	10	0	dež
Maribor	755,8	23-3	14-0	70	7	N ₂	2-0 dež
Zagreb	758,8	28-0	16-0	80	8	NE ₂	4-0 dež
Belgrad	759,8	32-0	14-0	60	4	SSW ₁	11-0 dež
Sarajevo	761,4	28-0	10-0	80	0	0	—
Vis	760,2	21-0	19-0	90	10	SE ₂	—
Split	760,1	27-0	19-0	60	2	ESE ₂	—
Kumbar	759,7	26-0	20-0	80	3	SE ₂	3-0 dež
Rab	759,5	23-0	18-0	90	5	SSE ₂	—
Dubrovnik	759,5	26-0	18-0	70	0	SE ₂	—

Vremenska napoved: Nestanovitno in večinoma oblačno vreme. Po nekd bo še deževalo.

Koledar

Danes, četrtek, 14. sept.: Povišanja sv. Križa. Petek, 15. sept.: Marija sedem žalosti.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste — Zaloška cesta.

Manjše prostore za pisarno, delavsko čakalnice in skladišče orodja v bližini Zaloške ceste v Mostah potrebuje mestno cestno nadzorstvo v našem ali nakup. Ponudbe na mestno cestno nadzorstvo v Ljubljani, Vrazov trg.

Tujskoprometna zveza, zast. Putnik je v enem svojem izloženem oknu v Ljubljani na Tyrševi cesti 11 razstavila prav okusne slovenske narodne izdelke, med njimi nekatere ljubke starineke originalne. Posebno zanimiva je stara kmetška skrinja z motivom iz življenja Martina Krpana. Material za to izložbo, ki vzbuja splošno zanimanje, sta dostavili tvrdki »Lectarija« in »Tizian«. Zamisel Tujskoprometne zveze, ki hoče v svojih izložbah opozarjati na naše narodno blago, je prav simpatična. Gotovo si bodo Ljubljanci te izložbe z veseljem ogledovali.

Zagotovite si, dokler je še čas, in večja izbira, ugoden abonmanski sedež v drami in operi, ki bo tekem sezone vaša last in kjer boste imeli priliko videti dramske, operetne in operne umotvore iz svetovne literature. Izbrani spored zagotavlja izredno zanimivo gledališko sezono. Nekaj novih članov v drami in operi bo povečalo interes za predstave. Prijave za abona sprejemajo vsak dan od 15 do 12 in od 15 do 17 v veži dramskega gledališča do včetrš 16. t. m.

Rdeči križ v Ljubljani bo imel v tednu RK svoj nabiralni dan v nedeljo, 17. t. m., od 9-12. V nedeljo bo med nabiranjem koncert vojaške godbe v Zvezdi ob 11. Ob zaključku tedna RK, v soboto, 23. sept., bo tudi koncert vojaške godbe v Zvezdi ob 17.

Novi hrvaški podban prisegel

Zagreb, 13. sept. Novo imenovani podban banovine Hrvatske dr. Ivo Krbek, bivši vseučiliški profesor, ki je kot strokovnjak sodeloval na hrvaški strani pri izdelovanju sporazuma med Srbi in Hrvati, je včeraj položil svojo uradno prisego v roke bana dr. Šubišića.

Teden Rdečega križa od 17. do vštete 23. septembra

Po čl. 42., točka 11. zakona o društvu Rdečega križa je en popolen teden (7 dni) v letu, od tretje nedelje v mesecu septembru do vštete sobote, posvečen propagandni ideji Rdečega križa, nabiranju članov in zbiranju prispevkov v vsej državi. V tem tednu ne sme nobeno drugo društvo zbirati prispevkov, niti imeti kakšnih prireditve, marveč samo sporazumno z Rdečim križem in za Rdeči križ.

Teden Rdečega križa se pričinja v tem letu 17. septembra in traja do vštete 23. septembra. Po zakonu o društvu Rdečega križa se bo v tem času pobirala za vožnje po železnici, z ladjami, letali in vsemi ostalimi sredstvi za javni promet med dvema ali več kraji obvezno predpisana taksa v korist društva Rdečega križa, in sicer: 0,50 din za vsako vozovnico do 100 din, a še po toliko za vsako začeto stotico nad 100 din.

V tem času se pobira poleg rednih poštih pristojbin za vsako pismo in dopisnico v notranjem prometu posebna taksa po 0,50 din v korist Rdečega križa, katere se priplepi na sami pošiljki s posebno propagandno znamko Rdečega križa. Ta znamka se more kupiti na pošti ali pri vsakem zasebnem prodajalcu znamk. Ako bi pošiljalec opustil plačanje te pristojbine, se prepušča prejemniku, da plača to pristojbino. Ako niti pošiljalec niti prejemnik ne plačata te pristojbine, se bo vrnila pošiljka kot nedostavljena v oddajno mesto. Ta pristojbina v znesku 0,50 dinarjev se plačuje tudi pri oddaji za priporočena pisma, dopisnice, pakete (navadne in vrednostne) in brzojavke v notranjem prometu. Za pošiljke, namenjene v inozemstvo, ta taksa ni obvezna, vendar se odposiljateljem z ozirom na cilje društva Rdečega križa priporoča, da jo plačajo tudi za te pošiljke.

Taksa v znesku 0,50 din se mora plačevati tudi na vse vstopnice v gledališča, kinematografe in druga podobna podjetja za javno zabavo. Aktualni dogodki in situacija v svetu dokazujejo važnost priprave Rdečega križa za izvrševanje poverjenih mu težkih in vzvišenih nalog. Razen pomoči vojni saniteti za nego ranjenecv ima društvo Rdečega križa dolžnost, da sodeluje tudi pri organizaciji protizračne in protiplinske zaštite prebivalstva. Žalibog pa njegova sredstva ne zadostujejo in so nesorazmerna v primeri z nalogami, ki ga pričakujejo v primeru vojne. Zato morajo vsi brez razlike nuditi svoje sodelovanje Rdečemu križu z vpisom v članstvo in ga v letošnjem Tednu Rdečega križa s svojimi prostovoljnimi prispevki čim izdatneje podpreti.

Naročajte Slovenski dom!

HSS je torej izredno važno za celokupni razvoj športa v Jugoslaviji.

Žensko državno atletsko prvenstvo. V soboto Popolnd bo v Zagrebu državno žensko atletsko prvenstvo. Po dosežanih prijavah bodo startale atletinje naslednjih športnih klubov: SK Rapid, Osijek, SSK Maraton, Maribor, SK Jugoslavija, Celje, SK Rapid, Maribor, SK Planina Ljubljana, SK Maraton, Zagreb in Hašk, Zagreb. Med prijaviteljimi klubi so torej štirje slovenski in trije hrvaški.

Zveza nogometnih sodnikov Hrvatske nogometne zveze je napravila listo vseh svojih sodnikov iz Ljubljane, Zagreba, Osjeka, Subotice, Splita in Sarajeva. HNS je listo vseh svojih sodnikov poslal svojim članom, zlasti pa vsem klubom, ki igrajo v hrvaško-slovenski ligi.

Politična amnestija tudi v Mariboru

Maribor, 13. septembra.

Ukaz o amnestiji političnih krivcev je prav prišel tudi številnim obsojenem, ki so odsedali svojo kazen v mariborski jeletnišnici. Po pravici povedano, ti ne bi zaslužili, da bi bili deležni amnestije. Izpuščenih je bilo včeraj 18 obsojenecv, ki so prišli v spor s paragrafi zaradi člena 3. zakona o zaštiti države.

Nekaj pa je še jetnikov v preiskovalnem zaporu, ki bodo tudi deležni amnestije. Le znana profesionalna zločinca List in Schweinhof, ki sta prišla pred nekaj meseci v zapor zaradi zločina po čl. 1. zakona o zaštiti države, ne bosta amnestirana, ker prestopki po tem členu ne spadajo pod amnestijo. Oba postla prišla s svojimi tovariši in tovaršicami dne 15. t. m. ob pol 9 pred veliki senat mariborskega okrožnega sodišča.

Suša in pomanjkanje vode

Maribor, 13. septembra.

V Mariboru in okolici je nastopilo hudo pomanjkanje vode. Zlasti v Slovenskih goricah so presahnil skoraj vsi studenci ter morajo ljudje po ure daleč hoditi po vodo. Tudi na Dravskem polju so presahnil skoraj vsi plitvejši vodnjaki. Prizadet je tudi Maribor. V vse ogromne mestne vodnjake, ki jih uporablja mestni vodovod, priteka tako malo vode, da je še jedva zadostuje pri sedanjih velikih porabi. Vodstvo mestnega vodovoda je zategadelj naslovilo na Mariborčane sledeč poziv:

»Mestno poglavstvo poziva zaradi nastale suše hišne poseenike in njihove namestnike, da dajo takoj popraviti vsa splakovalna stranišča, ki stalno tečejo, kakor tudi vse iztoke, ki tečejo. Popraviti je tudi iztočne pipe, ki ropočajo pri odjemu vode in zaradi tega povzročajo butanje in hišni napeljav, kar je največkrat vzrok raznih defektov na hišnih napeljavah.«

Evropska država, ki se še ni nikdar vojskovala

Kdo ve, da je to ... velika Norveška

Evropska država, ki se ni prijala za orožje! Tega človeka skoraj ne bi mogel verjeti, ko pa je Evropa zlasti v tem stoletju tako zelo bojevit. Vendar imamo v Evropi državo, ki se ni prijala za orožje, vsaj v času, od kar je samostojna. To je dežela, pomaknjena proti severu, precej vstran od vseh evropskih zmešnjav — Norveška.

Dokler je Norveška imela skupnega kralja s Švedsko, je bila pogosto deležna vojnih »dobrot«, saj so bili Švedi nekdanje zelo bojevitosti in so večkrat posegali v notranje zadeve držav, koder imajo danes besedo drugi. Ko pa je Norveška leta 1905. razglasila svojo samostojnost, je prišla do spoznanja, da je bolj pametno trgovati, kakor pa vihteti orožje, ker pri taki stvari ni nikoli jasno, kdo bo tepen.

Norveška je eden redkih, ki se lahko pohvalijo, da jih niti svetovna vojna naše bojaželjne celine ni potegnila v svoj vrtinec in da ji ni bilo treba okusati vojnih dobrot. Tudi danes je odločena, da jo vse skupaj nič ne briga, zaveda pa se, da bo treba dobre volje, če se bo hotela tudi danes izogniti vojni vihr, ker dežela je bogata na rudah, ki jih potrebuje vojna industrija, poleg tega pa ima še trgovsko mornarico, ki je upeševanja vredna.

Zlasti dejstvo, da je bogata na rudah, je lahko povod, da se bo morala otepati takih, ki jim tega primanjkuje. Ker na tem svetu ni nič trdnega, se tudi ona za vsak morebitni primer pripravlja na obrambo in upa, da se bo s pomočjo zveze vseh severnih držav mogla uspešno braniti.

Ustroj norveške vojske

Seveda se ustroj njene vojske še daleč ne more primerjati s kakšno drugo državo. Tam večina regrutov ne služi vojaškega roka več kakor dobra dva meseca. Vrhovni poveljnik te »voje sile« je general Kristin Raake.

Politika in vojska v Norveški nista tako strogo določena pojava kakor v drugih državah in je na primer general Raake obenem predsednik odbora radikalnih socialistov v pokrajini Akerhus. Njegov vojaški sodelavec je podpolkovnik Rasmus Hatledal, šef generalnega štaba in profesor na visoki vojni šoli. On se sicer zdaj ne bavi s politiko, včasih pa je bil predsednik zveze kmečke mladine.

Mornarica in letalstvo

Norveška vojna mornarica in vojno letalstvo, ki je določeno predvsem zato, da brani norveško nevtralnost, sta na odlični stopnji. Vrhovni poveljnik norveške mornarice je kontre-admiral Edvard Diesen, poveljnik letalskih sil pa je polkovnik Thomas Gulliksen, ki se izvrstno spozna na tehniko in si je pridobil diplomato višje letalske šole in diplomato za gradnjo letal.

Ko se je po študijah vrnil na Norveško, so mu poverili nadzorstvo v tovarni, ki je delala za potrebe norveške vojske mornarice in letalstva, pozneje pa je postal ravnatelj tovarne v Kjelleru, ki zaposluje na tisočih delavcev.

Danes opravlja posle »generalissima« norveške zračne sile, obenem pa je občinski svetovalec v mestecu Sketsmø, kjer živi.

Potopitev potniškega parnika „Lusitania“

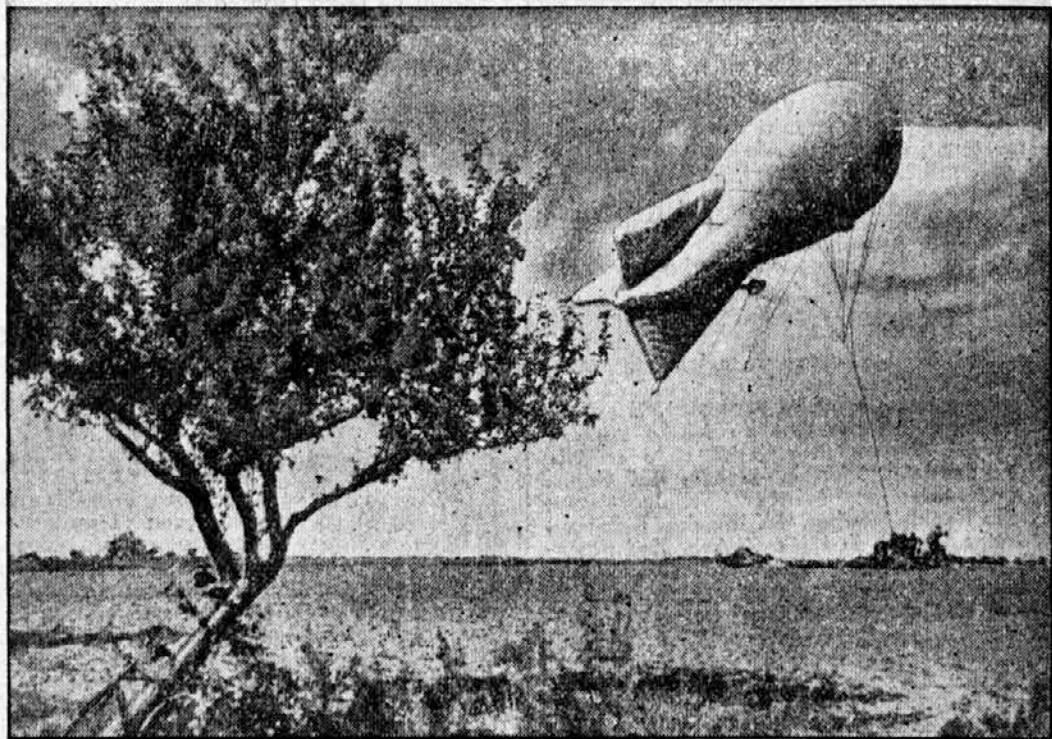
Nedavno smo čitali, da se je potopila velika angleška potniška ladja »Athenia«, na kateri je bilo tudi mnogo ameriških državljanov. Podoben dogodek se je zgodil tudi med svetovno vojno in človeku pride na misel potopitev velike angleške potniške ladje, kar je dalo povod, da so Združene države tudi stopile v vojno, ker se je na njej vozilo tudi mnogo ameriških državljanov.

Dne 7. maja leta 1915. je priplul iz New Yorka preokceanski parnik »Lusitania«, last angleške družbe Cunard Line. To je bil drugi največji parnik za »Mauretanijsko«, ki je bila tudi last omenjene družbe. Če primerjamo »Lusitanijsko« na primer z današnjim prekomornikom »Normandie« ali pa z »Queen Mary«, moremo reči, da je bila ta 45.000 tonska ladja v primeri s tema dvema velikankama majhna, čeprav 45.000 ton tudi ni malo. Dolga je bila 245 metrov in so jo gnali štiri motorji, katerih skupna pogonska sila je znašala 70.000 konjskih sil. Dosegla je hitrost petindvajset vozlov na uro in je bila nekaka predpoda današnjih prekomorskih velikanov, ki oskrbujejo promet med Evropo in Ameriko. Primerjati bi se dala z »Dreadnought«, ki je bil splovljen leta 1908. in je bil prva velika angleška vojna križarica pred vojno. O enem kakor o drugem je bilo tedaj mnogo govorjenja in njuna zgradba je naredila pravo revolucijo v takratnem ladječelstvu.

Na krovu je bilo 1960 potnikov

Ladja je vozila na krovu 1.960 potnikov, od katerih jih je bilo 188 ameriških državljanov in so bili skoro vsi namenjeni v Liverpool. S posadko vred je bilo na ladji čez 2000 ljudi. Ladja bi morala pristati v irskem pristanišču Queenstown, da bi odločila nekaj potnikov. Ko so se bližali obali, je posadka čutila nevarnost podvojlja, ker so vedeli, da je irsko morje, zlasti pa rokav La Manche poln nemških podmornic, ki so dobila povelje, da naj potopijo vsako ladjo, ki jo bodo dobili in tako odgovorijo na blokado, ki jo je začel izvajati sovražnik. Zaradi nemirnega morja in megle, ki se je dvigala nad morjem, je bilo skoraj neverjetno, da bi ladjo napadla sovražna podmornica. Zaradi večje varnosti pa ladja ni vozila naravnost, ampak je delala »klobase«. Gosta megla je kapitana Turnerja tudi prišla, da je ladja zmanjšala brzino in je vozila sedemnajset vozlov na uro.

Ali je bila kriva utrujenost moštva ali pa odsev svetlobe, da niso ničesar opazili. Kar naenkrat sta udarila v ladjino dno dva torpeda in nihče od moštva ni ničesar opazil, kaj naj bi to pomenilo. Zaslili so strašno eksplozijo, eno za

Z mrežo takih balonov se bo Anglija branila pred sovražnimi letalskimi napadi.

Grozote vojne na Poljskem: Pogled na neko poljsko žet, križišče po napadu nemških bombnikov.

drugo in usoda ladje je bila zapečatenata. Prav tako pa tudi življenje potnikov, ki so bili na krovu. Neki potnik, ki je nesrečo preživel, je pripovedoval, da je po kosilu odšel na krov, da bi malo počival. Naenkrat se je ladja stresla in začela sta se dva poka. Skočil je pokoncu in zagledal kakih tristo metrov od ladje periskop podmornice, ki je takoj izginila v morje.

Vsi so ohranili mirno kri

Kapitan Turner je takoj ukrenil vse potrebno in se ni brgal za ogromen steber vode, ki se je dvignil kvšku kakor ogromen gejzir niti za razbitine, ki so padale okrog njega. Toda vsi napor niso nič pomagali. Ogromen curek vode je udril v spodnje prostore in preplaval prostora, kjer so bili stroji. Voda je udrila skozi odprtine, ki jih je povzročila eksplozija torpedov na boku ladje in pod vodno črto. Na smrtno ranjenemu parniku ni nastala niti najmanjša zbežnost, ampak so potniki skušali prav z mirnostjo pospešiti in ne ovirati reševanje. Reševanje je bilo zelo težavno, ker se je ladja nagnila na desno stran in je bilo težko ukrcavati ter priti do reševalnih čolnov, ter jih spuščati v morje, ker so bili na eni strani previsoko, na drugi pa prenizko, in je teža teh zadnjih ladjo še bolj potiskala na bok. Ko je minilo dvajset minut, o ladji ni bilo več sledu, samo ogromni vrtnici so pričali, kje se je pogreznil v morje ponosni moreški velikan in kje je našlo smrt na etotine človeških življenj. Ko se je ladja potapljala, so se vsi oni, ki niso mogli dobiti prostora v reševalnih čolnih oprijemali raznih predmetov ki so plavali po vodi, da bi tako pričakali na pomoč hitrejšo ladjo, ki jo je potapljajoča se »Lusitanijska« klicala, ko sta se v njenem trupu raztreščila torpeda. Toda le redki so bili, ki se jim je to posrečilo. Večina je prej omagala in so jih pogotnili valovi.

Žrtve so bile velike

Od 1.960 potnikov se jih je rešilo samo okoli sedemsto, vse drugo pa se je pogreznilo v morskno globino, s posadko vred. Od sto osemindeset ameriških državljanov se jih je potopilo sto petdeset. Med njimi je bilo mnogo takih, ki so pripadali odlični newyorški družbi. Med reševanjem so se dogajali strašni pa tudi plemeniti junštva polni prizori. Tako je neki Američan dal svoj reševalni pas neki ženski, sam pa je utonil.

Seveda je imela ta potopitev v ameriški javnosti velik odmev in je bil to tudi vzrok, da so Združene države vstopile v svetovno vojno in s svojo močjo močno posegle v razvoj dogodkov.

Pomorska trgovina v popolnem zastoji

Split, 13. sept. Zaradi vojnih zapletov v Evropi je prišla skoro vsa naša pomorska trgovina v zastoj. V redu posluje le še obrežni in medkrajevni potniški promet na Jadranu. Večina tovarnih parnikov, ki se je mudila na Sredozemskem morju ob času izbruha vojne, se je zatekla v domača pristanišča. Posadke so odšle domov, ker ni upanja, da bi mogli parniki brez rizika spet oditi na potovanja izven Jadranskega morja.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Med godbo jih operirajo

V starem nemškem študentovskem mestu Heidelbergu delajo profesorji zanimive poskuse, kako bi človeku prihranili bolečine, kadar mora na operacijsko mizo. Ob operacijskih mizah so namestili gramofone, ki naj bi dajali »iz sebe« razne pesmi in godbo kakih klasičnih oper. Po njihovem mnenju naj bi na ta način izvajani glasovi pomagali lajšati bolniku — poleg lokalne neobčutljivosti bolečine, ki jih povzroča spretan ali nespreten nož. Ostane še vprašanje, kako izbrati program, da bo kar najbolj vezal bolnikovo pozornost. Pri vsej tej modrosti pa ostane le stara resnica, da mora človek poizkusiti marsikaj, preden gre s tega sveta.

Radio

Cetrtek, 14. sept.: 12 Naši pevci pojo (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Za zabavo igra Radijski orkester — 14 Napovedi — 15 Operna tria (g. Marin, Comelli, Krmpotič) — 16.14 Slovensčina za Slovence (g. dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura: Tolovadno predavanje — 20.45 Reprodukcijski simfonijski koncert — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert Radijskega orkestra.

Petek, 15. sept.: 12 Naše pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Slovenska glasba (Radijski orkester) — 14 Napovedi — 15 Zenska ura: Obiski pri naših materah (g. dr. Anica Lebar) — 16.30 Waldteufelovi valčki (plošče) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Krtiček SPD: Slovenski planinci v bolgarskih planinah (g. dr. Maršelj) — 19.40 Nac. ura: Sveta knjiž. — Zgb. — 20 Koncert moškega zbora »Sloga« — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleško plošče.

Sobota, 16. sept.: 12 Plošče za plošče — pisana zmes, godba vesela in pesmi vmes — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Plošča za plošče — pisana zmes, godba vesela in pesmi vmes — 14 Napovedi — 17 Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gosmi. Povest v nadaljevanjih. b) Dogodivščine Miki-miški (Clanice Narodni gledališ.) — 17.30 Pregled sporeda — 18 Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura: Krško in okolica (Rudolf Dostal, Ljublj.) — 20 O zunanjih politiki (g. uredn. dr. Al. Kuhar) — 20.30 Jože Vombegar: Polet na luno ali čudoviti sen Jaka Smolaka. Slušna igra, izvajajo člani radijske igralne družine, vodi inž. Pengov — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna, igra Radijskega orkestra.

Drugi programi

Cetrtek, 14. septembra: Zagreb: 20 Gledališki prenos — Sofija: 19.30 Simf. konc. — 20.50 Laska gl. — Budimpešta: 20.10 Ork. konc. — 22 Kom. konc. — 23 Cig. ork. — Trst-Milan: 17.15 Vok. konc. — 21.30 Simf. koradni konc. — Rim-Bar: 21 Spevoigra — Florenca: 21 Operi »Aurelia al ballo« in »Cavalleria rusticana« — Bernmünster: 20 Opera »Vesela žena windsorske« — Sottens: 20.30 Laska gl. — 21.05 Soli. stični konc. — Monte Ceneri: 20 Arlje — 20.30 Ork. konc. — 21.40 Vok. konc. — 22 Plesna gl. — Bukarešta: 20 Ruska gl. — 21.35 Plesna gl.

Petek, 15. septembra: Zagreb: 20 Klavir — 20.45 Violončelo — Sofija: 20 Giordanova opera »Andre Chenier« — Budimpešta: 19.35 Ork. konc. — 21.10 Klavir — 22 Cig. ork. — 23 Ork. konc. — Trst-Bar: 21 Opera — Florenca: 21.15 Igra »Katarina Velika« — 22.15 Plesna gl. — Bernmünster: 20 Slovenska pesmi — 20.30 Zab. konc. — 20.50 Igra »Katarina Velika« — Sottens: 20.05 Ork. konc. — Monte Ceneri: 20.15 Violina — 20.35 Ork. prenos — Bukarešta: 19.55 Operna gl. — 22.15 Konc. prenos — Luksemburg: 20.15 Kvintet — 21.15 Igra — 21.45 Violine — Horthy: 20 Gounodova opera »Romeo in Julija«.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Hodili smo od šestih zvečer do sedmih zjutraj drugega dne, ko smo se ustavili v neki soteski. Tu smo se za uro odpočili in pojedli zajtrk, nato pa smo zopet nastopili marš.

Pot nas je vodila čez dolgočasno ravnino, poraslo z ostro travo, mimo pustih gorovij. Okoli poldne smo prišli do nove soteske, kjer je bilo nekaj vode in smo se tam ustavili. Cesto, ki drži v Tafillat, smo že davno zapustili in smo hodili kar povprek čez pustinjo, ne da bi se držali kakšne določene poti.

V soteski smo postavili šotore, si skuhalo kavo, nakar smo se vlegli k počitku. Za varnost so skrbele straže, ki so bile razpostavljene daleč na okrog in so se menjavale vsaki dve uri.

Vsakih šest mož si je moralo postaviti svoj šotor. Ker pa bi nam predpisano postavljanje šotora vzelo preveč časa, smo vseh šest kosov platna zložili skupaj v eno veliko plahto in jo na vogalih podprli s palico, ki smo jo zabili močno v zemljo, tako da smo si naredili nekakšno streho, ki je nudila še dosti hladne sence. Naša skupina si je izbrala prostor za šotor zraven vode, kjer je bilo hladneje in smo lažje prespali vroči dan.

Zvečer ob pol šestih smo bili spet na poti, ki se je zdaj vila največ po goreh vzpetinah, mimo prepadov in nevarnih mest. Vendar smo srečno prešli vse nevarne točke, ne da bi se zgodila kakšna nesreča. Od te noči naprej smo potovali v gosji vrsti, ki je bila gotovo dober kilometer dolga. Vsakdo si je oskrbel dolgo palico, a puško je dal čez nahrbtnik tako, da se je, kadar smo šli navzdol, držal z obema rokama za puško in je tako čutil manj utrujenosti.

Jaz sem bil velik siromak, ker sem nosil deset kil težki puško-mitraljez. Prekladal sem ga z ramena na rame, da sem bil ves ožuljen.

Zdaj sem si že znal kar dobro predstavljati vojne pohode v legiji. Naslednje jutro smo prispeli do zapuščene kasbe, ki je bila zelo obeščena, a sem videl le malo ljudi v njej. Blizu kasbe smo se ustavili in si, kakor prejšnji dan, postavili tabor.

Med postavljanjem smo prispeli umazani Arabci in prinesli jajc in sadja, da si je vsakdo lahko kupil kar je hotel in kolikor je hotel.

Ta dan sem bil določen za stražo od desete do dvanajste ure. Dolga pot

in vročina sta me zelo zdelali, poleg tega sem moral pa še dve uri stati na straži, tako da se mi je od utrujenosti začelo kar vrteti po glavi. Dolgo je bilo, preden je prišla zamena, potem sem se podal na sladki počitek.

Zvečer smo zopet nadaljevali pot po samih hribih. Pot je bila vprašljiva, tako da je nekaj legionarjev omagalo in so morali njihovo prtljago naložiti na mule. Po polnoči smo prispeli na posebno nevarno kos poti. Hodili smo med samimi prepadi, po tako ozki stezi, da se mi je čudno delo, da ni bilo druge nesreče, ko da je ena mula s prtljago vred treščila v prepad.

Ta dogodek nas je precej potlačil; nekateri so ga razlagali kot slabo znamenje.

Ustavili smo se zopet v soteski, kjer je bilo dosti vode, in tu smo ostali ves dan, vso noč in še drugi dan. Bili smo potrebni počitka.

Tu so nam razdelili živež za nadaljne tri dni. Vaj smo se dobro umili, kar je bilo že zelo potrebno, kajti od neznozne vročine smo se strašno potili. Z velikim ugodjem sem si v hladni vodi močil ožuljene in ranjene noge. Tako so delali prav vsi legionarji stari in mladi, od častnikov do zadnjega prostaka.

Tudi sence smo imeli dosti, kajti soteska je bila zelo ozka in dosti sonca ni moglo vanjo. V senci so iskali legionarji varstva pred pekočimi sončnimi žarki.

Mlajši legionarji smo bili vedno skupaj in brili norce.

paj in smo brili norce, kakor smo to delali povsod.

Dobro smo se odpočili. Čez dva dni smo zopet šli naprej. Mislili smo, da nam je ta počitek dobro storil in da bomo naprej hodili zlahka. Toda še preden smo se dobro začeli pomikati naprej, je vsa kolona že dajala videz strašne izmučenosti. Krvavi žulji na razbolelih nogah, ki so se nam komaj začeli celiti, so se znova odpirali.

Tudi meni se je spet takšno ravno tako godilo kot ostalim. Trpel sem neznozne

bolečine, dokler se nisem dobro razhodil.

Kmalu smo prispeli na ravnino, spet porasčeno z ostro in suho travo. Zalet je pihati suh veter, ki ga prejšnje noči nisem čutil. Spočetka nam je še kar nekam dobro del, saj nismo občutili tolike vročine, toda kmalu so se nam grla zaradi tega vetra izsušila, začela je pritiškati neznozna žega. Imeli smo sicer vsak dva bidona (4 litre) polna vode, toda zaradi suhega vetra in žege že okrog treh zjutraj ni imel skoraj nihče več pijače.

Mlajši legionarji smo bili vedno skupaj in brili norce.